

ΕΙΣΗΓΗΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

Στο σχέδιο νόμου «Ποινικός κολασιμός των βασανιστηρίων».

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Με το υποβαλλόμενο προς ψήφιση σχέδιο Νόμου, η κυβέρνηση αποβλέπει στην υλοποίηση της συνταγματικής επιταγής που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 παρ. 2 του ισχύοντος Συντάγματος. Η συνταγματική απαγόρευση των βασανιστηρίων προβλέπεται σε όλα τα Ελληνικά Συντάγματα και έχει την ελληνική ιστορική της ρίζα στα Συντάγματα της Επανάστασης του 1821. Ήδη από εκείνη τη μεγάλη εποχή οι Έλληνες έχοντας, κάτω από την Ανελευθερία, τη φρικτή εμπειρία των βασανιστηρίων ως μέσο άσκησης της κρατικής εξουσίας, προβλεψαν στα Συντάγματα του αγωνιστικού για την ελευθερία του Έθνους «την διαπίστευσιν των βασανιστηρίων» ως ηθικής αρχής που προστατεύει τόσο την υποστατή του κάθε ανθρώπου, όσο και την ίδια την πολιτεία από διαστροφές της εξουσίας της. Πράγματι η απαγόρευση των βασανιστηρίων διατυπώθηκε στο άρθρο 99 του Συντάγματος της Επιβίβρου (1821), στο άρθρο 85 του Συντάγματος του Άστρους (1822), στο άρθρο 18 του Συντάγματος της Τροιζήνης (1827), στο άρθρο 43 του Συντάγματος του Άργους (1829). Την απαγόρευση αυτή επανέλαβαν και όλα τα μεταγενέστερα Συντάγματα. Προβλέπεται συγκεκριμένα στο άρθρο 13 του Συντάγματος του 1844, στο άρθρο 18 του Συντάγματος του 1864, στο άρθρο 18 του Συντάγματος του 1911, στο άρθρο 17 του Συντάγματος του 1927, το οποίο μάλιστα επιχειρήσε με ερμηνευτική δήλωση και ορισμό των βασανιστηρίων, και στο άρθρο 18 του Συντάγματος του 1952.

Το Σύνταγμα όμως του 1975 έκανε ένα περαιτέρω βήμα και προέβλεψε όχι μόνο την απαγόρευση, αλλά και την τιμωρία των βασανιστηρίων και των αναλόγων προς αυτά φαινομένων. Γι' αυτό το λόγο και το άρθρο 7 παρ. 2 περιλαμβάνει και τη συνταγματική εντολή προς τον νομοθέτη να προβλέψει με νόμο την τιμωρία αυτή.

Το σημαντικό αυτό θέμα οφείλεται στις τραγικές εμπειρίες του λαού μας κατά την περίοδο της επαχθούς δικτατορίας, η οποία εφάρμοσε ως μέθοδο στήριξής της, τα βασανιστήρια και στηματούνησε γι' αυτό το λόγο από το Συμβούλιο της Ευρώπης με την ιστορική του απόφαση του 1969/1970.

Η συνταγματική όμως εντολή δεν υλοποιήθηκε από τις πρώτες μεταδικτατορικές κυβερνήσεις παρά το γεγονός ότι έγιναν από τα κόμματα της αντιπολίτευσης σχετικές προτάσεις νόμων, οι οποίες όμως όλες ακυρώθηκαν από την τότε κυβερνητική πλειοψηφία, ενώ η κάλυψη του σχετικού κενού στην ποινική μας νομοθεσία, εκτό γρου ότι είναι συνταγματικά επιβεβλημένη, είναι αναγκαία και για τους εξής λόγους:

1. Η πρόβλεψη του ποινικού κολασιμού των βασανιστηρίων επιβάλλεται ως αξιοποίηση των λαϊκών βιωμάτων από την εποχή της δραματικής επανάστασης. Η αξιοποίηση αυτή τονίζει και ενισχύει τον βαθύτατα δημοκρατικό χαρακτήρα που πρέπει να έχει η κρατική εξουσία και προσδίδει έτσι στη σχετική ποινική διάταξη σοβαρό παιδαγωγικό χαρακτήρα τόσο για την τωρινή όσο και για τις ερχόμενες γενιές.

2. Με την αναγωγή των βασανιστηρίων σε αυτεπαλείς εγκλήματα αντιμετωπίζεται ο κίνδυνος που ελλοχεύει σε κάθε κρατική εξουσία να μεταβάλλεται η βία σε μέσο άσκησης της κρατικής εξουσίας, φαινόμενο που στη σύγχρονη εποχή, όπως διδάσκει η διεθνής εμπειρία, βρίσκεται σε εξέλιξη. Ειδικά μάλιστα όταν η μέθοδος αυτή προσλαμβάνει την κλασική μορφή βασανιστηρίων, τότε συνιστά αληθινή διαστροφή του κρατικού μηχανισμού που όχι μόνο θίγει με τρόπο πολύ οδυνηρό τα αγαθά του βασανιζόμενου και προπαντός την συνταγματικά προστατευόμενη ανθρώπινη αξία του, αλλά και προσβάλλει και τον ουσιαστικό πυρήνα του ίδιου του δημοκρατικού πολιτεύματος που συνιστάται ακριβώς, σύμφωνα με

το άρθρο 2 παρ. 1 του Συντάγματος, «στο σεβασμό και στην προστασία της αξίας του ανθρώπου». Γι' αυτό το λόγο άμεσα πρέπει να είναι καθόλου ικανοποιητική η λύση, ότι περίπου στις βασανισμών είναι δυνατόν να τιμωρηθούν με βάση άλλες διατάξεις του Π.Κ. που όμως προστατεύουν τα αγαθά του ατόμου.

3. Ο ποινικός κολασιμός των βασανιστηρίων είναι επιπλέον αναγκαίος και για λόγους εθνικής αξιοπρέπειας και διεθνούς τιμωρίας της χώρας μας. Η Ελλάδα, ως χώρα που γκρεμίστηκε δυστυχώς, στο πρόσφατο παρελθόν της τυραννικό κλειστό στήριγμένο στη μέθοδο των βασανιστηρίων, έχει υποχρέωση να πρωτοστατήσει στις σχετικές διεθνείς προσπάθειες που καταβάλλονται τόσο από τα Ηνωμένα Έθνη, όσο και από το Συμβούλιο της Ευρώπης και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς, για τον ποινικό κολασιμό των βασανιστηρίων. Και πράγματι μεταδικτατορικά η Ελλάδα πρωτοστάτησε στις σχετικές διεθνείς διαβουλεύσεις με τον τότε εκπρόσωπο της Υπουργείου Δικαιοσύνης στην προώθηση των προπαθειών για τη διεθνή καταδίκη των βασανιστηρίων. Παρά το γεγονός όμως αυτό, επίμονη υπήρξε η κυβερνητική άρνηση να ακολουθηθεί ο ίδιος δρόμος και στο εσωτερικό. Έτσι η χώρα μας παρασιδιάζεται αντιστατική και διεθνώς ασυμπλήρωτη. Είναι και αυτός ένας επιπλέον σημαντικός λόγος που επιβάλλει την προτεινόμενη θέσπιση της ποινικής τιμωρίας των βασανιστηρίων.

Με το σχέδιο νόμου που έχει υποβληθεί στην Εθνική Αντιπροσωπεία προτείνεται οι σχετικές διατάξεις να ενταχθούν στον Π.Κ. και μάλιστα στο πρώτο Κεφάλαιο του Ειδικού Μέρους που φέρει τον τίτλο «Προσβολές του Πολιτεύματος».

Η λύση αυτή ενδείκνυται για δύο λόγους:

α) Καθιστά σαφέστατο ότι το έγκλημα των βασανιστηρίων δεν προσβάλλει μόνο τα αγαθά του ατόμου —αυτά προστατεύονται ούτως ή άλλως και από άλλες διατάξεις του Π.Κ.—αλλά κυρίως την ίδια την υπόσταση της Πολιτείας η οποία ως δημοκρατική αισθάνεται η ίδια βαθύτατα θηρμένη από τη διαστροφή της εξουσίας της, με απανθρωπία που κακοποιούν την ανθρώπινη αξία.

β) Αναποκρίνεται πιστά στο πνεύμα του Συντάγματος το οποίο ακριβώς υλοποιεί.

Γιατί το Σύνταγμα στο Πρώτο Τμήμα του, που έχει τον τίτλο «Μορφή του Πολιτεύματος» περιλαμβάνει δύο διατάξεις:

Το άρθρο 1 που καθορίζει το δημοκρατικό χαρακτήρα και τη δομή του πολιτεύματός μας και το άρθρο 2 που ορίζει ως ουσία του πολιτεύματος αυτού το σεβασμό και την προστασία της αξίας του ανθρώπου.

Όπως επομένως το έγκλημα της εσχάτης προδοσίας περιθίγει το χαρακτήρα και τη δομή της Πολιτείας ως δημοκρατικής συνιστά έγκλημα προσβολής του Πολιτεύματος έτσι και τα βασανιστήρια, που θίγουν σύμφωνα με τη ρητή διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 7 του Συντάγματος την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, πρέπει και αυτά να χαρακτηρισθούν ως εγκλήματα κατά του Πολιτεύματος και να ενταχθούν στο σχετικό Πρώτο Κεφάλαιο του Ειδικού Μέρους του Π.Κ. αφού ο σεβασμός στην αξία του ανθρώπου αποτελεί, κατά τη ρητή συνταγματική θέληση, στοιχείο της μορφής του Πολιτεύματος και μάλιστα τον ουσιαστικό του πυρήνα.

Ειδικότερα:

Με το άρθρο 1 του νομοσχεδίου προστίθεται στο Κεφ. του Ειδικού Μέρους του Π.Κ., άρθρο 137 που έχει τέσσερις παραγράφους.

Στην πρώτη παράγραφο ορίζεται η βασική νομοτυπική μορφή του εγκλήματος. Διαφέρει η παράγραφος αυτή σημαντικά από τη συγγενή διάταξη του άρθρου 239 Π.Κ. για την ακατάχρηστη εξουσία, Υποκειμένου του εγκλήματος θα είναι εδώ μόνο ο υπάλληλος που καθήκοντα του οποίου αφορά η δίωξη ή η ανάκριση αξιοποιούνων πράξεων. Είναι

επίσης και ο υπάλληλος ή ο στρατιωτικός που διώκει, ανακρίνει, ή εξετάζει πειθαρχικά παραπτώματα ή έχει την αρμοδιότητα στην εκτέλεση των ποινών ή στη φύλαξη ή την επίβλεψη κρατούμενων (όπως ο γιατρός φύλαξης ή στρατοπέδου) ή και εκείνος που ορατορίζεται τέτοια καθήκοντα είτε με εντολή των προϊσταμένων του είτε και αυτοδύτως. Η οργή μνεία και του στρατιωτικού (μόνιμου ή έφεδρου) γίνεται για την αποφυγή οποιασδήποτε αμφισβήτησης ή σύγχυσης.

β) Δεν περιορίζεται ο σκοπός της χρήσης των βασανιστηρίων στην απόφαση απ' το βασανιζόμενο ή από τρίτο μόνο κατάθεση, αλλά περιλαμβάνει και την προσπάθεια να επιτευχθεί και ομολογία ή πληροσφία και οποιαδήποτε δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης ιδεολογίας που αποτέλεσε πρακτική ταπείνωσης και εξευτελισμού χιλιάδων πολιτών στον τόπο μας σε περιόδους οξύτητας στην πολιτική αντιπαράθεση.

Σκοπός των βασανιστηρίων μπορεί επίσης να είναι και η τιμωρία ή ο εκφοβισμός του βασανιζομένου ή τρίτου προσώπου, πράξεις που μέχρι τώρα δεν εκαλύπτοντο από τη διάταξη του άρθρου 239 Π.Κ. για την κατάχρηση εξουσίας.

Στη δεύτερη παράγραφο του ίδιου άρθρου δίνεται ορισμός των βασανιστηρίων.

Ως βάση του ορισμού αυτού τέθηκαν τότε τα πρόσφατα σχέδια του ΟΗΕ και του Συμβουλίου της Ευρώπης όσο και οι προτάσεις Νόμων της αντιπολίτευσης και ιδίως εκείνες που είχε υποβάλει στις 24 Ιουνίου το 1978 το ΠΑΣΟΚ στη Βουλή.

Οι προτάσεις αυτές αξιοποιούσαν προπαντός τις πρόσφατες ελληνικές εμπειρίες. Στην τρίτη παράγραφο προβλέπεται — σύμφωνα με τη διάκριση που γίνεται στην παρ. 2 του άρθρου 7 του Συντάγματος — ο ποινικός κολασμός και των άλλων ανολόγων προς τα βασανιστήρια με στενή έννοια προσβολών της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Η πρόβλεψη αυτή ακολουθεί πιστά την παράθεση των περιπτώσεων αυτών, όπως γίνεται στην παραπάνω διάταξη του Συντάγματος. Η νομοτεχνική αυτή μέθοδος, να προβλεφθούν δηλαδή ειδικά τα βασανιστήρια με στενή έννοια και ξεχωριστά οι ανάλογες με αυτά μορφές συμπεριφοράς, που συνιστούν θέδαια βασανιστήρια υπό ευρύτερη έννοια, είναι συνταγματικά επιβεβλημένη. Γιατί ακριβώς το Σύνταγμα καθορίζει ότι πρέπει να χαρακτηρισθούν με νόμο ως αξιόποινες (αι βάσανοι) και στη συνέχεια «οποιαδήποτε σωματική κάκωσις, βλάβη υγείας ή άσχημη ψυχολογικής βίας ως κα πάσα ύπερα προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας». Για να δοθεί δε στον εφαρμοστή του νόμου κατανοητήρια γραμμή στην ερμηνεία του όρου αξιοπρέπεια παρατίθενται στο προτεινόμενο σχέδιο νόμου ενδεικτικά και τρεις περιπτώσεις που και η ελληνική και η διεθνής εμπειρία τις χαρακτηρίζουν ανακρίβηλα σαν αξιόποινες προσβολές της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας που συνιστούν υπό ευρεία έννοια βασανιστήρια.

Έτσι προβλέπεται ενδεικτικά η χρήση μηχανήματος που καλείται «ανιχνευτής αλήθειας» και που κατά την νομολογία Ευρωπαϊκών Δικαστηρίων θεωρείται προσβολή της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, γιατί μεταβάλλει τον άνθρωπο σε απλό αντικείμενο και μέσο απόδειξης εναντίον του ίδιου του εαυτού του. Επίσης ενδεικτικά αναφέρεται και η παραταταμένη απομόνωση που και η ελληνική εμπειρία τη γνωρίζει ως πολύ σκληρό μέσο βασανισμού και οι διεθνείς συμβάσεις του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού την απαγορεύουν όπως π.χ. και εκείνη που είχε συναφθεί μεταξύ του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού και του πρόσφατου ελληνικού δικτατορικού καθεστώτος. Ακόμη προβλέπεται ενδεικτικά και η περίπτωση της σβέρξης προσβολής της γυναικείας αξιοπρέπειας, όπως είναι π.χ. η γνωστή περίπτωση από τη δικτατορία της ανάκρισης γυναικας γυμνής.

Τέλος η τέταρτη παράγραφος τίθεται για να οριοθετήσει σωστά νόμιμες ενέργειες. Η οριοθέτηση αυτή προτίναται διεθνώς κυρίως από Σουηδικά, Ελβετικά αλλά και άλλα σχέδια διεθνών συμβάσεων περί των βασανιστηρίων. Έτσι με τη

διάταξη αυτή αποτρέπεται η δημιουργία εσφαλμένων εντυπώσεων και ξεκαθαρίζεται ότι συνέπειες συμφορές προς νόμιμες σπερήμες της ελευθερίας και νόμιμα μέτρα οικονομικού καταναγκασμού όπως π.χ. η σωματική έρευνα, η υποβολή σε αλκοτέστ και διάφορες μορφές ιατρικής ή άλλης πραγματογνωμοσύνης, δεν εμπίπτουν στις προτεινόμενες διατάξεις.

Με το άρθρο 2 του νομοσχεδίου, που προβάτεται άρθρο με τον αριθμό 137Α στο Ειδικό Μέρος του Π.Κ., προβλέπονται δικαιοκρινόμενες, δηλαδή αυστηρότερα τεκμαρούμενες μορφές των αδικημάτων του προηγούμενου άρθρου, με βάση:

- α) Τα μέσα ή τους τρόπους διάπραξης του εγκλήματος, σύμφωνα με τις πικρές ελληνικές εμπειρίες.
- β) Το είδος της τυχόν βλάβης που προξενήθηκε στο θύμα.
- γ) Την επικινδυνότητα του δράστη, και
- δ) Την ιδιότητα του υπαίτιου ως προϊσταμένου που έδωσε την εντολή να εφαρμοσθούν τα βασανιστήρια που τελέσθηκαν.

Με το άρθρο 3 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο με αριθμό 137Γ στο Ειδικό Μέρος του Π.Κ., το οποίο προβλέπει την αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ως παρεπόμενη ποινή, στην οποία βέβαια περιλαμβάνει και την αποβολή από τη δημόσια υπηρεσία του δράστη των βασανιστηρίων. Η σκοπιμότητα του μέτρου αυτού είναι αυτοσφύητη, γιατί τέτοιον πρόσωπο δεν έχει θέση στον κρατικό μηχανισμό. Η παραμονή του σ' αυτόν και επικίνδυνη θα ήταν και θα έδινε τη δημοκρατική καθαρότητα της δημόσιας υπηρεσίας.

Με το άρθρο 4 του νομοσχεδίου προστίθεται άρθρο με τον αριθμό 137Δ στο Ειδικό Μέρος του Π.Κ. με το οποίο ρυθμίζονται τα ακόλουθα θέματα:

- α) Με τις δύο πρώτες παραγράφους ορίζεται ότι ούτε η κατάσταση ανάγκης ούτε η προσταγή, αποκλείουν τον άδικο χαρακτήρα της πράξης.
- β) Με την παράγραφο 3 ρυθμίζεται το θέμα της παραγραφής σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 120 παρ. 3 του Συντάγματος σε περίπτωση «σφετερισμού της λαϊκής κυριαρχίας».
- γ) Με την παράγραφο 4 καθίσταται το Δημόσιο υπόχρεο εις ολόκληρον με τον δράστη για τις ζημιές που υπέστη ο παθών και για την χρηματική ικανοποίησή του για ψυχική οδύνη ή ηθική βλάβη. Η ρύθμιση αυτή γίνεται κατά παρέκκλιση των διατάξεων των άρθρων 105 και επόμενα του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα.

Με το άρθρο 5 του νομοσχεδίου καθίσταται επικουρική η διάταξη του άρθρου 239 εδφ. α' του Π.Κ. απέναντι στα νέα άρθρα του, που παίρνουν τους αριθμούς 137Α και 137Β.

Αυτό το σχέδιο νόμου έχουμε την τιμή να υποβάλουμε στη κρίση της Εθνικής Αντιπροσωπείας και παρακαλούμε για την επιψήφισή του. Πρέπει δε σχετικά τέλος να παρατηρηθεί ότι με την ψήφισή του η Ελλάδα θα είναι διεθνώς η πρώτη Χώρα η οποία θα έχει νομοθετήσει ρητά και ευθέως τον ποινικό κολασμό των βασανιστηρίων, δίνοντας έτσι και το σχετικό υπόδειγμα.

Αθήνα, 15 Μαΐου 1984
Ο Υπουργός Δικαιοσύνης
Γ.—Α. ΜΑΓΚΚΑΚΗΣ

ΤΡΟΠΟΠΟΙΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

από την ψήφισή του σχεδίου νόμου «Για τον ποινικό κολασμό των βασανιστηρίων».

Άρθρον 239.

Κατάχρησις εξουσίας.

Υπάλληλος, εις τα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξις ή ανάκρισις αξιοποιίων πράξεων: α) εάν μεταχειρισθή παρανόμως εκτελεστικά μέσα, όπως επιτύχη οιοδήποτε έγκλημα ή προσερισκήν κατάθεση κατηγορουμένου, μάρτυρος

πραγματογνώμονας, τιμωρείται διά φυλάκισεως τουλάχιστον ενός έτους, β) εάν εν γνώσει εξέδωκεν κδίον τινά εις βλάβην ή τιμωρήσιν, ή παρέλειπε την δίωξιν υπαξιούτινός η επέφερε την εκ της τιμωρήσεως απαλλαγήν του, τιμωρείται δια καθείρξεως μέχρι δέκα ετών.

Αθήνα, 10 Μαΐου 1984

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Ποινικός κολασμός των βασιανιστηρίων.

Άρθρο 1.

Στο κεφάλαιο Α του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα με τίτλο «προσεολές του Πολιτεύματος» προστίθεται άρθρο με αριθμό 137Α το οποίο έχει ως εξής:

«Άρθρο 137Α. Βασιανιστήρια και άλλες προσεολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

1. Υπάλληλος ή στρατιωτικός στα καθήκοντα του οποίου ανάγεται η δίωξη ή η αντίρρηση ή η εξέταση αξιόποινων πράξεων ή πειθαρχικών παραπτωμάτων ή η εκτέλεση ποινών ή η φύλαξη ή η επιμέλεια κρατουμένων, τιμωρείται με καθείρξη, εάν υποβάλλει σε βασιανιστήρια κατά την εκτέλεση κειών των καθήκοντων, πρόσωπο που βρίσκεται στην εξουσία του με σκοπό α) να αποσπάσει από αυτό ή από τρίτο πρόσωπο ομολογία, κατάθεση πληροφορία ή δήλωση ιδίως αποκήρυξης ή αποδοχής πολιτικής ή άλλης βεολογίας, β) να το τιμωρήσει, γ) να εκφοβίσει αυτό ή τρίτα πρόσωπα.

Με την ίδια ποινή τιμωρείται υπάλληλος ή στρατιωτικός, που με εντολή των προϊσταμένων του ή αυτοβούλως σφετερίζεται τέτοια καθήκοντα και τελεί τις πράξεις του προηγούμενου εδαφίου.

2. Βασιανιστήρια συνιστούν, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο, κάθε μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου, ή σωματικής εξάντλησης επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική ελάθη, καθώς και κάθε παράνομη χρησιμοποίηση χημικών, ναρκωτικών ή άλλων φυσικών ή τεχνικών μέσων πρόσφορων να κινήσουν τη βούληση του θύματος.

3. Σωματική κάλυψη, ελάθη της υγείας, άπληρη παράνομη σωματικής ή ψυχολογικής βίας και κάθε άλλη ανάλογη σε εαυότητα προσεολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, που τελείται από τα πρόσωπα, υπό τις περιστάσεις και για τους σκοπούς που προβλέπει η παρ. 1, εφόσον δεν υπάγεται στην έννοια της παρ. 2, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 2 ετών, αν δεν τιμωρείται εαυότερα με άλλη διάταξη. Ως προσεολές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας θεωρούνται ιδίως α) η χρησιμοποίηση ανιχνευτή αλήθειας, β) η παρατεταμένη κρυμάνωση, γ) η σοβαρή προσεολή της γεννητήριας αξιοπρέπειας.

4. Δεν υπάγονται στην έννοια του άρθρου αυτού πράξεις ή συνέπειες συμφυείς προς τη νόμιμη εκτέλεση ποινής ή άλλου νόμιμου περιορισμού της ελευθερίας ή προς άλλο νόμιμο μέτρο δικονομικού καταναγκασμού».

Άρθρο 2.

Στο Κεφάλαιο Α του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα με τίτλο «προσεολές του πολιτεύματος» προστίθεται άρθρο με αριθμό 137Β το οποίο έχει ως εξής: «Άρθρο 137Β. Διακινδυνεύσεις περιπτώσεις. 1. Οι πράξεις της πρώτης πα-

ράγραφου του προηγούμενου άρθρου τιμωρούνται με καθείρξη τουλάχιστον 10 ετών:

α) αν χρησιμοποιούνται μέσα ή τρόποι τυπηματικού βασανισμού, ιδίως κτυπήματα στα πέλατα του θύματος (φάλαγγα), ή ηλεκτροσόκ, ή ειδική εκτέλεση, ή παραισθησιογόνες ουσίες,

β) αν έχουν ως αποτέλεσμα τη βραχεία σωματική ελάθη του θύματος,

γ) αν ο δράστης τελεί τις πράξεις κατά συνήθεια ή κρίνεται από τις περιστάσεις τέλεισης ως ιδιαίτερος επικίνδυνος,

δ) αν ο υπάξιτος ως προϊστάμενος έδωσε την εντολή τέλεισης της πράξης.

2. Τιμωρούνται με καθείρξη μέχρι 10 ετών οι πράξεις της παρ. 3 του προηγούμενου άρθρου, όταν συντρέχουν οι περιπτώσεις β, γ και δ της προηγούμενης παραγράφου.

3. Αν οι πράξεις του προηγούμενου άρθρου επέφεραν το θάνατο του θύματος επιβάλλεται ισόβια καθείρξη».

Άρθρο 3.

Στο κεφάλαιο Α του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα με τίτλο «προσεολές του πολιτεύματος» προστίθεται άρθρο με αριθμό 137Γ το οποίο έχει ως εξής: «Άρθρο 137Γ. Παρεπόμενες ποινές.

1. Καταδίκη για πράξεις των άρθρων 137Α και 137Β συνεπάγεται αυτοδίκαιη αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων, διαρκή σε περίπτωση καταδίκης σε ισόβια καθείρξη, δεκαετή τουλάχιστον σε περίπτωση καθείρξης και πενταετή τουλάχιστον σε περίπτωση φυλάκισης, εφόσον άλλη διάταξη δεν προβλέπει εαυότερη αποστέρηση. Επίσης συνεπάγεται ανικανότητα απόκτησης των ιδιοτήτων που προβλέπονται στην περίπτωση 1 του άρθρου 63, διαρκή σε περίπτωση καταδίκης σε καθείρξη και δεκαετή σε περίπτωση καταδίκης σε φυλάκιση».

Άρθρο 4.

Στο κεφάλαιο Α του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα με τίτλο προσεολές του πολιτεύματος» προστίθεται άρθρο με αριθμό 137Δ το οποίο έχει ως εξής: «Άρθρο 137Δ. Γενικές διατάξεις.

1. Κατάσταση ανάγκης δεν αποκλείει τον άδικο χαρακτήρα των πράξεων των άρθρων 137Α και 137Β.

2. Προσταγή προϊσταμένου, που αφορά τις πράξεις των άρθρων 137Α και 137Β, δεν αποκλείει τον άδικο χαρακτήρα τους.

3. Σε περίπτωση που οι πράξεις των άρθρων 137Α και 137Β τελούνται υπό καθεστώς σφετερισμού της λαϊκής κυριαρχίας, η προδικασία της παραγραφής αρχίζει μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία.

4. Ο παθών των πράξεων των άρθρων 137Α και 137Β δικαιούται να απαιτήσει από τον δράστη και από το δημόσιο, οι οποίοι ευθύνονται εις ολόκληρον, αποζημίωση για τις ζημιές που υπέστη και χρηματική ικανοποίηση για ψυχική οδύνη ή ηθική ελάθη».

Άρθρο 5.

Στο τέλος της περίπτωσης α του άρθρου 239 του Ποινικού Κώδικα προστίθεται η φράση «εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται εαυότερα κατά τα άρθρα 137Α και 137Β».

Άρθρο 6.

Η ισχύς αυτού του νόμου αρχίζει από την δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 10 Μαΐου 1984

Ο Υπουργός

- Γ. - Α. ΜΑΓΚΑΚΗΣ